

นิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล

Buddhist Precept Five Way of Law

ปัญญมณีสาร์ องค์กรปรัชญากุล¹ และกรฤช เพิ่มทันจิตต์²

Pannisa Ongprachayakul and Grit Permtanjit

Received: August 15, 2019

Revised: January 23, 2020

Accepted: January 27, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 และ 2) เสนอแนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพจากข้อมูลเอกสาร และวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ข้อมูลเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) หลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 นั้นสรุปว่า นิติศาสตร์หรือกฎหมายนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่รัฐนำมาจัดทำนโยบายสาธารณะในการกำหนดจัดวางระบบระเบียบของสังคมให้มนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันได้ นิติศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีล ดังจะเห็นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาได้นำศีล 5 มาบัญญัติเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากผู้ใดประพฤตผิดศีล 5 นอกจากจะได้รับการรับโทษทางสังคมแล้วยังมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษด้วย และ 2) แนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล คือพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีลให้มนุษย์ในกลุ่มชนต่าง ๆ นำไปบริหารจัดการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธนั้น ศีล 5 เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุและผลด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น ผู้ปฏิบัติได้รับรู้รับฟังจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัตินำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

คำสำคัญ: นิติศาสตร์, กฎหมาย, วิถีพุทธ, ศีล

¹ สำนักงานปัญญมณีสาร์ทนายความ; Pannisa Council

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: pantip2ong@gmail.com, Tel. 089-8717191

Abstract

This academic have the following objectives; 1) to study Law relate Buddhist Precept Five and 2) to present think Law relate to Life Buddhist Precept Five. This study Qualitative from documentary and analyze method relate document. The academic results were found that; 1) Law relate Buddhist Precept Five conclude Law part of the government as an instrument for administration and establishment of social order and system in order for humans to have rights and duties that enable coexistence. Legal science is directly associated with Buddha's teachings of Dharma as demonstrated in the Buddhist disciplines or precepts. The law is essential for humans to conduct their behaviors without infringement on the rights of others and with duties to be performed. The Buddhist disciplines as fundamental to leading a life of the layman or member of the public are the Five Precepts. The enactment of the penal code, which is the basic law, also applies the Five Precepts to the prescription of offenses to be sentenced; if one manages their life against any of the precepts, there shall be a legal punishment and morality. And 2) Law relate with Buddhist Precept Five is Buddha's teachings of Dharma elucidated as the precepts for all mankind to manage and lead a life in the Buddhist Precept Five is precept basic for people. One of precept action science of causes and effects. Why active to precept Actor know agree and be willing to act. Cause accept good of life. Way are much more exhaustive than the law because the precepts also have an impact on one's conscious mind. If one conducts their life as a moralist, one shall not break the law as it can be said that "when a person maintains the precepts, the precepts also maintain that person according to the Buddhist way".

Keywords; Legal Science, Law, Buddhist Way, Precepts

บทนำ

นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ คำสั่งหรือข้อบังคับที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุด หรือรัฐอธิปัตย์เป็นผู้บัญญัติขึ้น ผู้ใดฝ่าฝืน มีสภาพบังคับ (วิกิตำรา, 2562) นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย และนิติศาสตร์ แปลว่า ศาสตร์แห่งการนำ หรือจัดดำเนินการ กฎหมายอาญาเป็นวิชาหนึ่งของนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายเนื้อความหรือกฎหมายสารบัญญัติ ห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษ (เกียรติขจร วจนะสวัสดิ์, 2551)

สมัยพุทธกาลองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้จัดวางระบบระเบียบในการบริหารจัดการ พระภิกษุโดยใช้พระธรรมวินัย ผู้ปกครองบ้านเมืองได้นำหลักพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการออกกฎระเบียบบริหารจัดการควบคุมสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ที่เรียกกันว่า นิติศาสตร์วิถีพุทธ คือ การบริหารจัดการดำเนินชีวิตตามพระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีหลักสำคัญในการวางระบบระเบียบไว้คือพระธรรมวินัย ซึ่งได้แบ่งเป็น ศิลตามกลุ่มชนที่นำเป็นบริหารจัดการชีวิตคือ ปญจศีล (ศีล 5) เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับฆราวาส ผู้ครองเรือนทั่วไป อาชีวะภูมิภคศีล (ศีลภูคคกรรมบท 10) เป็นศีลเบื้องต้นสำหรับสามเณร อัญญศีล (ศีล 8) หรือเรียกว่าอุโบสถศีล (ศีลอุโบสถ) สำหรับแม่ชี ภิกษุณีวินัย (ศีล 311) สำหรับพระภิกษุณี ภิกษุวินัย (ศีล 227) สำหรับพระภิกษุ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2553)

กฎหมายเกิดจากรัฐวางนโยบายสาธารณะในการบริการจัดการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้อยู่ร่วมกันได้ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวข้องกับตรงกันข้ามขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีลนั่นเอง มนุษย์จำเป็นต้องมีกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมเพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กฎหมายที่บัญญัติวางระเบียบของมนุษย์เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการชีวิตตามพระธรรมวินัยคือ ศีล 5 ดังจะเห็นจากการบัญญัติในกฎหมายอาญาก็นำศีล 5 มาเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากบริหารจัดการชีวิตของตนเองผิดศีลข้อใดก็จะมีโทษทางกฎหมาย อาญาและผิดศีลธรรม กล่าวคือ หากผิดศีลข้อ 1 ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต มีความผิดต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก ตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี เป็นต้น พระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีล 5 ให้ฆราวาสทั่วไปนำไปบริหารจัดการครองชีวิตตามวิถีพุทธนั้น จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุ และผลไว้ด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น เมื่อปฏิบัติแล้วจะเกิดผลดีในการปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตใจสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัติ นำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

หลักนิติศาสตร์

นิติศาสตร์ แปลว่า วิชากฎหมาย กฎหมาย หมายถึง กฎเกณฑ์ คำสั่งหรือข้อบังคับ ที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุด หรือรัฐอธิปไตยเป็นผู้บัญญัติขึ้น ผู้ใดฝ่าฝืน มีสภาพบังคับ และ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้แบ่งกฎหมายไว้ 2 ลักษณะ คือ กฎหมายตามเนื้อความหรือกฎหมายสารบัญญัติ และกฎหมายตามแบบพิธีหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติ โดยกฎหมายตามเนื้อความ หมายถึง กฎหมายซึ่งบทบัญญัติ มีลักษณะเป็นกฎหมายแท้ คือเป็นข้อบังคับซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ ส่วนใหญ่เป็นข้อบังคับของรัฐ ส่วนกฎหมายตามแบบพิธี หมายถึง กฎหมายที่ออกมาโดยวิธีบัญญัติกฎหมาย โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นเข้าลักษณะเป็นกฎหมายตามเนื้อความหรือไม่ (หยุต แสงอุทัย, 2552) นิติศาสตร์ ยังแปลว่า ศาสตร์แห่งการนำ

หรือจัดดำเนินการ ซึ่งอาจขยายความหมายว่าเป็นศาสตร์แห่งการนำคน หรือการนำกิจการ นิติศาสตร์เป็นศาสตร์แห่งเหตุและผล ในปัจจุบันนิติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของรัฐในการกำหนด นโยบายศาสตร์ หรือนโยบายสาธารณะในการบริหารประเทศ

กฎหมายอาญาเป็นวิชาหนึ่งของนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นกฎหมายเนื้อความหรือกฎหมายสาร บัญญัติ ห้ามมิให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องรับโทษ

การครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล

การครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีลเป็นการบริหารจัดการดำเนินชีวิตตามพระธรรมคำสั่ง สอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยมีหลักสำคัญในการวางระเบียบไว้คือพระธรรมวินัย ซึ่ง ได้แบ่งเป็นศีลตามกลุ่มชนที่นำเป็นบริหารจัดการชีวิตคือ ปญจศีล (ศีล 5) ศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับ ขรราวาสผู้ครองเรือนทั่วไป อาชีวะอุฎฐมกศีล (ศีลอุฎฐมก 10) สำหรับสามเณร อัญญศีล (ศีล 8) หรือเรียกว่าอุโบสถศีล (ศีลอุโบสถ) สำหรับแม่ชี ภิกษุณีวินัย (ศีล 311) สำหรับภิกษุณี ภิกษุวินัย (ศีล 227) สำหรับภิกษุ ศีลเป็นพระธรรมวินัยที่กำหนดหรือเป็นข้อบังคับสำหรับใช้กับพระภิกษุ ภิกษุณี แม่ชี สามเณร และขรราวาสผู้ครองเรือนทั่วไปเช่นเดียวกับกฎหมายของบ้านเมือง แต่พระธรรมวินัยที่ ทรงบัญญัติขึ้นนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายและชักจูงให้ประพฤติในทางที่เที่ยง โดยผู้ปฏิบัติได้รับรู้ รับฟังหลักพระธรรมวินัยจนเกิดความเข้าใจในผลดีที่ปฏิบัติตามศีลและผลเสียเป็นโทษที่ไม่ปฏิบัติ ตามศีล เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ส่วนกฎหมายนั้นผู้ปกครองบ้านเมืองมีความ มุ่งหมายบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมให้อยู่กันอย่างปกติสุข หากผู้ใดฝ่าฝืนกระทำผิดต่อ กฎหมายที่บัญญัติจะต้องรับโทษ โดยประชาชนจะยอมรับกฎหมายที่บัญญัติหรือไม่ก็ตาม

ดังนั้นหากผู้ปกครองบ้านเมืองนำหลักพระธรรมวินัยมาใช้ควบคู่กับกฎหมายในการ บริหารจัดการบ้านเมืองจะเรียกได้ว่าได้นำหลักธรรมวินัยมาใช้ในการบริหารจัดการบ้านเมืองอย่าง การครองชีวิตตามแนวทางวิถีพุทธเบญจศีล เช่น บังคับใช้กฎหมายอาญาเพื่อควบคุมสิทธิและหน้าที่ ของประชาชนให้อยู่ร่วมกันได้นั้น โดยปกติต้องมีการจัดระเบียบการดำเนินชีวิตวิถีพุทธ อย่างน้อย ที่สุดต้องมีศีล 5 หรือเบญจศีล นำมาบริหารจัดการดำรงชีวิตของประชาชนไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น ซึ่ง ศีล 5 นั้นได้มีบัญญัติในกฎหมายอาญาด้วย คือ

ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (สิกขาบทห้ามฆ่าสัตว์) ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ตรงกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือ จำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (สิกขาบทห้ามขโมย) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ตรงกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไป โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหก พันบาท

ศีลข้อ 3 กาเมสุมิจฉาจารา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) ไม่ประพฤติผิดในกาม ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้นั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) ไม่พูดจาเพ้อเจ้อ พูดเท็จ ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศีลข้อ 5 สุราเมรยมชชพมาทภูฏานา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) ไม่ดื่มสุราเมรัย เครื่องมึกดอง ของเมา ตรงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66 ความเมินเมาเพราะเสพสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่นจะยกขึ้นเป็นขอแก้ตัวตามมาตรา 65 ไม่ได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

หากผู้ใดประพฤติผิดศีล 5 ข้อใด นอกจากจะได้รับโทษทางสังคม เช่น ถูกรังเกียจถูกประณาม ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือแล้ว จะต้องมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษ ซึ่งโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ที่ได้รับโทษต้องสูญเสียอิสรภาพ ถูกจับขัง และเสียทรัพย์สินเงินทองด้วย

หลักธรรมเบญจศีล หรือศีล 5

เบญจศีลหรือศีล 5 หรือเบญจศีลเป็นหลักธรรมวินัยเบื้องต้นที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ให้มนุษย์ผู้ครองเรือนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติ เพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีความสงบสุข อันได้แก่

1. ปาณาติปาตา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การทำร้ายร่างกายคนและสัตว์ แล้วมีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา มีความปรารถนาดี และสงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสัตว์อื่น ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อน้อมนำมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะทำให้มีพละนามัยแข็งแรง ปราศจากโรคภัย ไม่มีโรค อายุยืนยาว ไม่มีศัตรู หรืออุบัติเหตุต่างๆ มาเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บ หรือสิ้นอายุเสียก่อนวันอันสมควร

2. อทินนาทานา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยหรือโจร อันได้แก่ ลัก ฉก ชิง วังราว ชูกรรโชก ปล้นจี้ ฉ้อโกง หลอกหลวง ปลอม เบียดบัง สับเปลี่ยน ลักลอบ ยักยอก และรับสินบน ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อน้อมนำมาเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้ได้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยงชีพในภายหน้ามักจะประสบช่องทางที่ดี ทำมาค้าขึ้นและมั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัตินหายนะ ไปด้วยภัยต่างๆ

3. กาเมสุมิจฉาจารา เวมณิ (สิกขาบทที่สามายามิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามบุคคลต้องห้ามสำหรับฝ่ายชาย คือ ภรรยาคนอื่น ผู้หญิงที่ยังอยู่ในความอุปการะของผู้อื่น ผู้หญิงที่จารีตต้องห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย พี่สาว น้องสาว ลูกสาว ซี่ หญิงผู้เยาว์

บุคคลที่ต้องห้ามสำหรับฝ่ายหญิง คือ สามีนคนอื่น ชาย จารีตต้องห้าม เช่น พ่อ ปู่ ตา พี่ชาย น้องชาย ลูกชาย พระภิกษุ สามเณร ชายผู้เยาว์ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้เมื่อเกิด มาเป็นมนุษย์ ก็จะเป็นมนุษย์ ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่จริงจังและจริงใจ ไม่ต้องอกหัก ออกโธย และอกเดาะ ครั้นเมื่อมีบุตรธิดา ก็ว่านอนสอนง่าย ไม่ถือค่าน ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าอนาจารไปทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

4. มุสาวาทา เวมณี (สิกขาปทสมาทียมิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ อันได้แก่คำปด ทวนสาบาน ทำเล่ห์กระเท่ห์ มารยา ทำกิเลส เสริมความสามัคคีคำพูดเสียดแทง สับปลับ ผิดสัญญา เสียสัตย์ และคินคำ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้มีสุ่มเสียงไพเราะ พูดจา มีน้ำมีนวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น “พุทธวาจา” มีโวหารปฏิภาณไหวพริบ ในการเจรจา จะเจรจาความสิ่งใด ก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

5. สุราเมรยมชฺชปมาทญฺฐานา เวมณี (สิกขาปทสมาทียมิ) เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อันได้แก่ น้ำสุรา เมรัย เครื่องดื่มมีนเมาอื่น ๆ และการเสพยาเสพติดอื่น ๆ เช่น ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า หรือแม้แต่บุหรี่ ผู้ที่รักษาศีลข้อนี้ เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เป็นผู้ที่มีสมอง ประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใส จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉานและทรงจำง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมองเสื่อม ไม่ปัญหาทรมาน ปัญญาอ่อน หรือปัญญานิม

ดังนั้นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมศีล 5 จึงได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี คือ มีสุขภาพแข็งแรง มั่งมีทรัพย์สิน ได้พบรักแท้ ได้รับความเชื่อถือ และมีสติปัญญาดี ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

บทสรุป

การศึกษานิติศาสตร์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล พบว่า

1. หลักนิติศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมเบญจศีลหรือ ศีล 5 นั้นสรุปได้ว่า นิติศาสตร์หรือกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่รัฐนำมาจัดทำนโยบายสาธารณะในการกำหนดจัดวางระบบระเบียบของสังคมให้มนุษย์มีสิทธิและหน้าที่ในการอยู่ร่วมกันได้ นิติศาสตร์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดงไว้ในส่วนของพระธรรมวินัยหรือศีล กฎหมายที่บัญญัติวางระเบียบของมนุษย์เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการชีวิตตามพระธรรมวินัยคือ ศีล 5 ดังจะเห็นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาได้นำศีล 5 มาบัญญัติเป็นความผิดที่ต้องรับโทษ หากผู้ใดประพฤติดศีล 5 นอกจากจะได้รับโทษทางสังคม เช่น ถูกรังเกียจถูกประณาม ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือแล้วยังมีความผิดตามกฎหมายอาญาต้องรับโทษ ซึ่งโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้ที่ได้รับโทษต้องสูญเสียอิสรภาพ ถูกจับขัง และเสียทรัพย์สินเงินทองด้วย

2. แนวคิดหลักกฎหมายที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการครองชีวิตวิถีพุทธเบญจศีล คือ พระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่แสดงไว้เป็นศีลให้มนุษย์ในกลุ่มชนต่าง ๆ นำไปบริหารจัดการดำรงชีวิตตามวิถีพุทธนั้น ศีล 5 เป็นศีลลำดับเบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือนทั่วไป จะเห็นได้ว่าศีลแต่ละข้อจะแสดงทั้งเหตุและผลด้วยว่าทำไมต้องปฏิบัติตามศีลข้อนั้น ผู้ปฏิบัติได้รับรู้รับฟังจนเกิดการยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ได้รับผลดีในการครองชีวิตเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี คือ มีสุขภาพแข็งแรง มั่งมีทรัพย์สิน ได้พบรักแท้ ได้รับความเชื่อถือ และมีสติปัญญาดี ดังนั้นศีลจึงละเอียดกว่ากฎหมายมากนัก เพราะศีลมีผลต่อจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติด้วย หากผู้ปฏิบัตินำมาบริหารจัดการชีวิตของตนให้เป็นผู้มีศีล ผู้ปฏิบัติย่อมไม่ทำผิดกฎหมาย ดังกล่าวได้ว่า “เมื่อผู้ปฏิบัติรักษาศีล ศีลก็จะรักษาผู้ปฏิบัติตามวิถีพุทธ”

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2553). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560”. (2560, 20 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 32 ก, หน้า 51-70.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์ พับลิเคชันส์.
- วิกิตำรา. (2562). *กฎหมาย*. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikibooks.org/wiki/กฎหมาย>.
- หยุด แสงอุทัย. (2552). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

